
Pósfai György

MINDÖRÖKKÖN-ÖRÖKKÉ

A repce régen elvirágzott, az árhullám levonult, és a kínaiak is eltűntek a csalánosból. Abban a hitben voltam, hogy ezután kellemes eseménytelenségben telik a nyár.

Egyik reggel furcsa, tárgynak látszó dolgot találtam a lepedőn. Formája mint egy széleim lapított korong, alig nagyobb, mint egy tízforintos, színre és tapintásra olyasféle, mint az ember füle. Napközben aztán egyre-másra találtam ehhez hasonlókat, s rá kellett jönnöm: testdarabkák potyognak belőlem.

Az volt a zavaró, hogy nem illettek sehová. Ha lenne rajtuk egy körömdarab vagy hajcsomó, az azonosíthatná az eredetet, de ezeket a kis gusztusos korongokat – én testtalléroknak neveztem el őket – jellegtelen, sima bőr borította, tapintásuk lüktetően húsos belsőre utalt, méretük többé-kevésbé azonos volt.

Magamat tüzetesen áttanulmányozva semmiféle hiányt nem észleltem. Nemhogy véres leválás, elkapart seb, de még egy elszarusodott bőrrepedés sem volt rajtam. Mégis, estig mintegy tucatnyi testtallért szedtem össze magam körül. Egy vödörbe gyűjtöttem őket.

A testhullás másnap folytatódott. Még alaposabban vizsgálni kezdtem magam, és sikerült a vállamon egy enyhe homorodást felfedeznem. Nem igazán hiányzott itt semmi, inkább csak a bőr friss rózsaszínje árulkodott valami leválásról. Meztelenül a tükör elé ültem, és alapos megfigyelést végeztem. Nos, itt-ott kisebb, kerek dudorok váltak lassan láthatóvá rajtam. Széleik azután fokozatosan leváltak a testfelszínről, de ez a leválás fájdalommentesen zajlott, a bőr azonnal pótlódott, s amikor a tallér lepottyant, hibátlan, rózsaszín bőr borította a helyét. Nem tudtam mire vélni a folyamatot, de estére újabb tucatnyi testtallér került a vödörbe, amit hirtelen ötlettel betettem a hűtőszekrénybe.

Nem töprengtem tovább a dolgon, inkább elhívtam a volt barátnőmet egy étterembe vacsorázni. Az agymunkát nem kedvelem, mert fáraszt, enni viszont nagyon is szeretek. Mindig is jó volt az étvágyam, aludni is jól tudok – vegetatív dög vagy, mondta találóan a volt barátnőm –, mostanában meg különösen kívánom a táplálkozási örömeiket. Bujkál bennem valami eddig nem tapasztalt, kellemes érzés, valami várakozás, vágyakozás, de nem is próbálom elemezni, mert mint mondtam, az ilyesmi fáraszt. Jót vacsoráztunk, bort ittunk, aztán impulzívan kocsiba vágtuk magunkat, s pár óra alatt lehajtottunk a kis erdei tanyámra. Reggel persze mindjárt újra összevesztünk, és a volt barátnőm visszament a városba, de én még maradtam három napot, rengeteget aludtam, közben egyszer horgásztam is.

Hazatérve, a lakás szokásos háromnapos, áporodott levegőjébe szagolva ismeretlen komponenst fedeztem fel, azaz valami nagyon bűdös volt. Kinyitottam a hűtőszekrényt, és döbbenetes látvány tárult a szemem elé. Az otthagytott tallérok megelevenedtek, és szanaszét másztak. Kikeltek a tallérok! Persze most már nem éltek. Ami lett, illetve maradt belőlük, ott hevert, folyt, ragadt szanaszét. Egy viszonylag épét óvatosan felvettem egy kanállal. Látszott, hogy a korongok átalakulóban voltak. Megnyúltak, és kezdetleges végtagok nyúltak ki belőlük. Megfordítottam a vizsgált példányt, és egy

miniatűr emberi archoz hasonló valamibe bámultam! A pillanatnyi döbbenet annak is szólt, hogy azonnal éreztem, valahogyan hasonlít rám ez az arc. Azzal a különbséggel, hogy a közepében egy csőrszerű nyúlványt hordozott. Óvatosan egy másik tallér felé nyúltam, és rendszeresen kezdtem feltérképezni, mi is folyik itt. Megállapítottam:

1. A tallérok gyakorlatilag egyformák, és talán nem belemagyarázás, hogy az arcuk, ha arcnak lehet nevezni, az anyémre hasonlít.

2. Kimásztak a vödörből, és megették a felvágottakat és sajtokat.

3. A papírokat összerágták, a tejesdobozzal nem boldogultak.

4. Amikor elfogyott az ennivaló, egymást kezdték el enni, erről árulkodnak a tépésnyomok és az, hogy szinte egyik sem sérülésmentes.

5. A tallérok valószínűleg éhen haltak, illetve egymást pusztították el. Levegőjük volt, mert a hűtő öreg, nem zár rendesen, hűteni sem hűt jól.

Ezek után leültem a díványra, és homlokomat a tenyerembe támasztottam. Gondolkoznom kellett, még ha dög fáradt lettem is a rám zúduló hihetetlenségektől. Gondolkozzunk... kidudorodások a testen, gyors bőrnövekedés, leválás, fájdalom nélkül, remek közérzet, fokozott éhség és tettvágy, lüktető tallérok, kikelés, átalakulás, éhség, táplálkozás, növekedés... és mind hasonlít rám!

Ekkor világosság gyűlt az agyamban. Bimbózás! Mint a szivacsok meg egyéb effélék! Ivartalan szaporodás!

Nem mertem tovább gondolkozni, csináltam egy nagy adag rántottát (a tojást sem tudták feltörni), megittam egy liter tejet, aztán ledőltem aludni.

– Hülye vagy – mondta a volt barátnőm, amikor másnap felhívtam, és lelkesen magyarázni próbáltam az új helyzetet.

Akkor hát egyedül gondolom végig a következményeket. Tulajdonképpen nem is érdekel a volt barátnőm. Teljesen hidegen hagy, hogy kikapcsolta a telefonját, és látni sem akar. Lehet, hogy egy darabig nem tudtam belenyugodni, hogy kiebrudalt, de most más színben látom a helyzetet. Semmi szükségem rá. Persze, mert IVARTALANUL SZAPORODOM! Tesztelek magam, próbálok nőre gondolni, romantikus helyzetekre, erotikára... semmi! Agyó, szerelem, agyó, vágy!

Huh, gondoljuk csak végig. Mi mozgatja az életet, mi uralja a létünk? Szerelem és halál. Hoppá, a halál... de most csak sorjában. Cikáznak a gondolatok.

Szóval szerelem. Ha magamban szaporodom, nincs szükségem másra. Nem keresem más kegyét, nem töröm össze magam, hogy észrevegyen, elfogadjon, behódoljon-behódoljak, megalázkodjam, ezerszer csalódjam, elveszítsem az eszem, kiszolgáltassam magam az érzelmeimnek, ide-oda rángassanak. Nincs készítés, nincs vágy. Szabadság van, felszabadulás. Ezután a magam ura vagyok. Bye-bye, költők, mi lesz veletek? Miről írtok, miért epekedtek? Na jó, ott van a másik, a halál.

Azám, a halál. Nincs többé, kampec, nuku, nyista. Aki ivartalanul szaporodik, örökké él. Nem kavar bele az a másik a génjeivel, azokkal a drága vagy utálatos tulajdonságaival. Az utódom én vagyok, egyedül én, és ugyanaz vagyok, teljesen ugyanaz. (Eltekintve attól a kis zavaró csőrszerűségtől a tallérok arcában.) Ez ám a teljes felszabadulás! Tesztelek magam, rettegek-e még a haláltól. Ez máskor napi rutin, most semmi. Kedves barátocskám, kedves halálocskám, lejárt az időd, neked véged. Nyomatom a tallérokat, saját lenyomataimat, sokszoros példányszámban. Egy másológép vagyok!

Kedves Emberek! Most már látom, rossz irányt vettünk. Egész életünk egy nyomorúságos kínlódás, hogy valamit továbbadjunk magunkból. Csak egy gondolatot, egy emléket, egy fél gyereket, egy bankszámlát... A nagy eszünk csak arra van, hogy ezt valahogy összehozzuk. Emberek! Kövessétek példámat! Nem gondolkodni, hanem enni,

inni, aludni és ivartalanul szaporodni! Kellemesen, élvezettel, rettegés nélkül. Időnk bőven van, halál kiiktatva, sokszorozás garantálva...

Úgy látom, kicsit elragadtak a gondolataim, pedig, mint említettem, nem ez az erős oldalam. Igen, elragadtattam magam, és néhány dolgot nem vettem számításba. Vegyük csak sorra:

1. Úgy megszoktam a rettegést, a csalódást, a vágyakozást, nem fognak hiányozni? (Ezt csak közbevetőleg jegyzem meg, mintegy akadémikusként – magam sem gondolom komolyan.)

2. Nagyobb gond, hogy ezek a tallérok csakugyan az én testemből lettek, de mi lesz a szellememmel? Azt nem örökölték, nem bújt a tudatom beléjük. Akkor meg mit ér az egész? Évmilliárdokig sokszorozódhatom, folytonosságom hibátlan, de a tudatom ugyanúgy meghal, mint eddig.

3. És a legfőbb gond: úgy tűnik, a tallérosodásom abbamaradt. A hűtőszekrényben történtek óta egy darab sem került elő. Akárhogy vizslatom magam, sehol egy dudorodás, sehol egy lehulló testdarab. Dörzsölgetem a vállam, meg-megkaparom a bőröm, de semmi eredmény. A sikertelen kísérlet abbamaradt?

Most elbizonytalanodtam, nem tudom, mitévő legyek. Felhívjam a volt barátnőmet? Tesztelem magam: semmi vágyat nem érzek utána. Viszont éhes és szomjas vagyok, ez jó jel. Egy általános fogyasztási és terjeszkedési vágyat érzek, közérzetem kellemes, valami izgatónan feszült várakozás van bennem.

Összeütöttem egy soktojásos rántottát, tettem bele szalonnát is. Utána kellemes zuhanyozás. Ahogy törülgettem magam, és tekintetem a tükörbe tévedt, valami érdekeset pillantottam meg. Közelebb hajoltam. Igen, egy repedés mutatkozik rajtam. Pontosan középen, a fejem búbjától az altestemig. Egy halvány rózsaszín heg, amely azonban igen lassan széthúzódni látszik. Roppant érdekes: ahogy szélesedik a repedés, mintha mindjárt pótlódna is a hiányzó rész. Azaz nem két fél orr keletkezik, hanem két egyre teljesebb orr látszik szétválni egymástól. Két szemből négy szem, egy köldökből kettő, és így tovább...

Boldog vagyok. A tökéletes megoldás. Ivartalan szaporodás kettéosztódással. Kettő, négy, nyolc, tizenhat agyam és tudatom lesz hamarosan. Már kezdem látni egymás-magam. Nemsokára kezdet foghatok magammal. Úgy látom, a szétválás még siettethető is, ha ellentétes mozdulatokat végzek a két felemmel. Jobb karomat és vállamat hirtelen előrelököm, a bal oldalamat hátrarántom.

Most visszamegyek a konyhába, mert éhes vagyok.

AZ ÉG SEKVENCIÁI

Nekem mindig később megy le a nap. Mások már a szürkületben tapogatnak, az esti csúcsgorgalom vaksi fényeiben, kopott házfalak között, a földközeli zajjal hazafelé nyomakodnak; nekem még jut egy szelet a lebukó napból, egy oldalfuvallat a csendből, egy pillanat a mozdulatlanságból.

Aztán eltűnik a napkorong, a vörös fények bekormosodnak, hirtelen lehül a levegő a cserepek felett, és én leereszkedem a padlásablakon, cselédlépcsőn, át a hátsó udvaron, ki az utcára, és rendesen hazamegyek.

Ozori – kicsúszott, Rébéli – kicsúszott, Korpona – kicsúszott, és persze Vera – kicsúszott; csak én maradtam. A többiek eltűntek, lemaradtak, talán valóban ki is csúszott némelyikük, bár ezt csak úgy mondtuk arra, aki elmaradt a csapatból, nem emlékszem egy esetre sem, hogy valaki valóban megcsúszott volna a tetőn, és lezuhant.

Kedvencem a nyugati ég, az is főleg decemberben. A lucskos hó a tetőkön estére megdermed, az utcák mélyéről felszálló langyos, remegő levegőt lassan elnyomja az ég tiszta, fagyos lehelete, s ott nyugaton valami történik: arany és türkiz ragyogás árad a palotatermekből, mesefigurák ünnepe van arra, de hiába tartanáink feljűk, a távolság megmarad, belépni nem tudunk.

A decemberi naplementébe belelátni mindig az én kiváltságom volt. Ilyenkor egyedül róttam a tetőket; a csapat csak hóolvadás után, az első meleg tavaszi napokon kezdett feltűnedezni. Két-három gyülekezőhelyünk volt, előre sosem lehetett tudni, melyiken kristályosodik ki az aznapi semmittevési program. Feldugtuk a fejünket itt is, ott is, aztán valahol rábukkantunk Cipóra, aki éppen elmerülten magyarázott, intézkedett vagy hallgatott. Hamarosan már rohant, kapaszkodott, ugrott is a csapat valami hír vagy ámítás nyomában, át a gerinceken, egyszülőzva a peremeken, keresztül a mélységeken.

A keleti ég maga a tetterő. Egyre melegeedik, közeledik, a didergés bizonyossággal elműlik, a tervek biztosan megszületnek. Viccek röpködnek, a reggeli pára felszáradásával a mozdulatok mind magabiztosabbak. Persze a reggeli találkozók rövidek, mindjárt kezdődik az iskola, épp csak megetetjük a madarakat – drótfonatú ketrecekben, kéménytámasz mögött hizlaljuk a gerléket. Valaki tud egy csókafészket egy templomtoronyban, délután gyarapodhat az állomány, sietve leereszkedünk, rohanunk át az utcán, becsöngetésre.

A hátsó frontok mindig érdekesebbek. Az utca felé a tekintélyes emeletmagasságú polgárházak tetőlejtése veszélyes viszonyokat jelent, erre csak különlegesen kétségbeesett menekülések útvonala vezet, vagy ritka, vad portyák – reklámtáblákhoz, szemközti iskolába betűkrözéshez – színtere. Hátral vizont a tetőre borul az udvari platánóriás lombozata – ha megkapaszkodni nem is nagyon lehetne benne, mégis biztonságot ad –; a hátsó lépcsők lapos, peremes teteje, alacsonyabb fészerek lépcsős, ugrásnyi futópályája, hátranyúló cselédtraktusok enyhe lejtésű, kényelmes cserepezése kimeríthetetlen csatangelő terepe. A magasban az átjárók, hozzátoldások zezzugos, alulról észlelhetetlen labirintusa titkos törzsi találkozók színhelye. A toldás ráépült tetőzete alatt régi tető lapul, köztük homályos, meleg tér, erről a padlásra teregetni járó asszonyok sem tudnak. Fönt, a vakkémény mögött megbújót ítéletnapig sem lehetne megtalálni, keresse bár egy egész háborús osztag. Bádogg ablakfedők alá becsusszanva, cserepeket bontva elfeledett padlásokra ereszkedünk, a száraz, porszagú levegőben maguktól reccsennek a régi, fonott ládák, bennük egér rágta ruhafoszványok, borítójukat vesztett iskolai füzetek, sárga, háborús levelek. De ki innen, a lépcsőházban ruháskosarat

cipelők csoszogása visszhangzik – a mi terepünk kint van, tetőgerincen lovagolunk, kéménynek támaszkodunk, galambok csattognak körülöttünk.

Az északi eget nem szeretem. Felhői szürkék, szele kellemetlen. Arra kíméletlen idegenek járnak, semmi jó nem várható tőlük. Karvalyok érkeznek onnan, szürke árnyék-ként suhannak át a tetőgerinc fölött, levágnak az utcamélybe.

Eső is jön északról, a záporok porszagot vernek föl, belapulunk egy kinyúló emeleti eresz alá, leereszkedünk a padlásra; kopogva, aztán már dübörögve veri a zivatar a cserepeket. Kicsit átáztunk, az égi csattogásban összehúzódunk, de hamar vége, gőzölgének a cserepek az új napsütésben, szörcsögnek a lefolyók, ablakok nyílnak sorjában, és szokatlan, buja illatok szállnak fel a hátsó udvarokból. Valaki tud egy csókafészeket egy templomtoronyban, megindul a rohanás: kéménytől kéményig iramodni, átlen-dülni a gerinceken, lecsúszni a meredélyeken, felhúzódzkodni a peremeken. Padlás-végi toronyszoba fölött kell átmászni a gerendán, a tulsó oldalon téglahiányokba kapaszkodva bemászni a torony felső régióiba vezető nyílásba, innen vaslétrák, faszaluk, rozsdás óraszerkezet között a toronysisakig, gerendalabirintusában középen ott a csókafészek, kék szemű fiókákkal, elsőrendű csereáru. Az élen verseny folyik, ki tud ügyes fogással, közelítő úttal előzni, középtájon jön Vera, szemé rajtunk. Egyik héten velem jön párban, másik héten a másikkal. Cipó néha elöl, néha hátul, neki nem számít; ha akarná, mindig győzhetne. Rendelkezik a fiókákról, aztán valaki tud valahol egy világitóudvart, ahol gyufaskatulyát kell leereszteni madzagon, és a második emeleten szőrös kar nyúlik ki érte, megragadja, és bicskával levágja. Ha gyors az ember, időben felránthatja. Indul a rohanás, akad gyufásdoboz is közben. Egy sarkon megállunk, valakinél doboz kockacukor bukkan fel – ez a motorosdobáló hely. Kockacukrot ejtegetünk az utcán beforduló motorosokra, sisakjukon, bőrdzsekijükön koppán a kocka, értetlenül nézegetnek, van, aki megáll, felveszi, körbetekinget. A kockacukor jó: nagyobb, keményebb bombák veszélyesek lehetnek, a cukor nem üt nagyot, és finom, a megdobált elbizonytalanodik, nem biztos az inzultusban. Tovább, ott az erkélyen a szőke, kék szemű kislány, mindig ott játszik, felnéz, nagy szemmel néz bennünket; jó neki, a házában alul fagylaltkimérés van. Tovább, a trafikos ott lent bizonytalanságban tart bennünket, semmi dolga, és tudjuk, hogy mindig kifelé nézeget, talán bennünket is lát ott fent, de tükröződik az üveg, nem tudhatjuk...

A déli ég a semmittevésé. Legtöbbet ez alatt ülünk, felforrósodnak a cserepek, behúzódunk egy felső tűzfal árnyéksíkjába, leereszkedünk a lombok alatt a lapos garázs-tetőre. Gyümölcs potyog, levél akad meg az ereszcatornában, macska mosakodik a szellőzőnyílásban. A bádogtető mélyedésében a múlt heti zivatar maradéka, véglények, rugdalózó szúnyoglárva nyüzsögnek benne, de fröcskölni jó. A távolból strandzivaj, késő délután majd idehallatszik a focimeccsről a nézők hördülése. Valaki tud egy víztornyot néhány tömbnyire. Vastag, hűvös betonja tilos, elérhetetlen, nagyon izgalmas. Talán majd Cipó kigondol valamit. Valaki tud egy iskolapadlást teli denevérral, alattuk vastagon a guanó. Majd egyszer...

Az őszi hűvös hajnalokkal fogyadozni kezdünk. Vizes levelek tapadnak a cserepekre, reggelre dér csapódik le, lassan mozgunk, egyik kezünkkel mindig kapaszkodunk. Az anyák aggódnak, egyre több a tiltás. Aztán leesik az első hó, és a padlások, tetők moz-

dulatlaná merevednek. Csak én rázom le néha a havat a bádog kibújónyílásról, támaszkodva kimászom, a kéménynek dőlök. Lábnyomom ott marad, amíg a nap össze nem roskasztja, vagy a friss hópárna be nem lepi.

Aztán jön megint a tavasz. Aztán új tavaszok, nyarak jönnek, de már csak én mászom a tetőn. A többiek kicsúsztak: elköltöztek, lemaradtak, elfeledkeztek. Milyen ügyesen, hajlékonyan mászott Vera a gerendákon, sötét szeme ránk villant! A toronyszobát be-deszkázták, a cserepeket kicserélték. Az ég maradt ugyanaz. A csókák kortalanul dobáltatják magukat a szélben, fészkük most biztonságos. Megnézem a szürkülő eget, aztán lehúzódok.

Van egy tervem. Messze a várostól, messze a fényektől kinéztem magamnak egy hatvanhektáros égdarabot. Összegyűjtött vagyonszámból lassan felvásárolom alatta a földet. Mire nyugdíjba megyek, mind az enyém lesz, egyik felén meredek sziklafal emelkedik, eltakarja a kellemetlen északi eget. Tövében egy kis hajlék, majd felújítom, kifekszem a tetejére, és nézem a messzire nyúló eget. A sziklafal takarásából meglepetésfelhők és bónusz keselyűk vitorláznak elő, mindig történik majd valami. Más irányokban semmi sem korlátozza tekintetemet. Ha dél felé nézek, előnt a lustaság, keletre tekintve megéled bennem a tettekrekszéség, nyugaton a naplementéssel mindig felébred a vágy.

Új kedvencem az éjszakai ég. Meleg éjszakákon fent maradok, hanyatt a tetőn, orrom billegnek a csillagok, köztük sietős szatelliták, pislákoló, hangtalan repülő, zuhanó meteorok.

A MAGYAR NÉPI MŰVELŐDÉSI INTÉZETRŐL

A parasztfiatalok művelődését felkaroló intézmény létrehozása Illyés Gyula régi gondolata volt, amelynek a megvalósítására a második világháború befejezése utáni hónapokban látta elérkezettnek az időt. A terv gyakorlati megvalósítását pedig Keresztury Dezső, az Eötvös József Kollégium igazgatója, akkoriban vallás- és közoktatásügyi miniszter vállalta magára. Az intézet alapító okmányát 1946. július 13-án írta alá, amely július 19-én lépett hatályba. Elnökké Illyés Gyulát nevezte ki, aki KIÁLTVÁNY A PARASZTSÁG MŰVE-

LŐDÉSE ÜGYÉBEN! című röpiratában foglalta össze az Intézet létrehozásának és működésének stratégiai céljait. „*A Györffy-kollégiumok, a népi főiskolák egyetemi szintű egyesítését terveztük – emlékezett vissza később az alapítás körülményeire és indítékaira Illyés Gyula –, azzal a Népi Művelődési Intézettel, amelynek falvankénti megszervezését Németh László s jómagam már meg is kezdtük. Afféle plebejus Eötvös-kollégium lett volna, de annál is nagyobb, az azénál is hatalmasabb telepen.*” – A miniszteri engedéllyel a hódmezővásárhelyi Bethlen Gábor refor-